

EAPC - Gestió de la informació: transparència i protecció de dades

El dret a saber (I)

03-10-2018

Si aquesta tarda anéssim fins al Portal de l'Àngel de Barcelona i comencéssim a preguntar als vianants si coneixen el seu **dret a saber**, una bona part ens miraria amb perplexitat i pensaria que formem part d'algun programa d'humor de la televisió. Potser alguna persona s'aventuraria a provar i el relacionaria amb el dret a l'educació o el dret a rebre informació veraç dels mitjans de comunicació. En tot cas, ens sorprendríem si algú ens respongués correctament i ens digués que el dret a saber és el dret a accedir a informació pública. Probablement, aquesta persona treballaria en una administració pública, un sindicat, un mitjà de comunicació o alguna facultat de dret.

El dret a saber o dret a accedir a la informació pública és el dret de les persones majors de setze anys i persones jurídiques a demanar informació que estigui en poder d'una administració pública, ja sigui un ajuntament, una diputació, un hospital públic, una escola pública, una universitat pública, una fundació pública, la institució del Síndic de Greuges, el Consell de l'Audiovisual de Catalunya, el Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència de la Generalitat de Catalunya o el Ministeri per a la Transició Ecològica. Aquest dret de la ciutadana es reconeix a les **lleis de transparència, accés a la informació pública i bon govern**, la ([Llei 19/2013](#), de 9 de desembre, a l'àmbit estatal, i la [Llei 19/2014](#), de 29 de desembre, a l'àmbit de Catalunya).

Els darrers tres anys, des de l'entrada en vigor de la llei de transparència catalana, s'han presentat més de 2.500 sol·licituds de dret d'accés a l'Administració de la Generalitat i a les entitats del seu sector públic. L'anàlisi de les dades sobre **dret d'accés a la informació pública** difoses en obert per la **Secretaria de Transparència i Govern Obert** ens permet observar que la informació demanada s'ha donat en la gran majoria de casos. Trobareu la visualització en [aquest enllaç](#).

Quin pot ser l'interès d'una persona a conèixer aquest dret i fer-ho valer? Quines motivacions pot tenir per exercir aquest dret? La ciutadania pot, entre d'altres raons, voler influir en polítiques públiques, utilitzar la informació per a usos personals o professionals. En qualsevol cas, les lleis

de transparència no obliguen a motivar l'interès que hi ha darrere d'una sol·licitud d'informació pública.

En algunes ocasions, es percep una tendència natural dels empleats públics que han de donar resposta a aquestes sol·licituds (a vegades molt complexes i laborioses) a qüestionar la motivació o l'ús que es farà de la informació. Val a dir que la manca de motivació no eximeix la persona sol·licitant d'un mínim deure de diligència en l'exercici del dret (respondre els requeriments de l'Administració corresponent, accedir a la informació un cop posada a la seva disposició, etc.) i en la seva utilització.

En els temps de les notícies falses (*fake news*) val la pena encoratjar la ciutadania a conèixer i fer ús d'aquest dret com a instrument d'apoderament, exploració i submersió en els grans volums d'informació i dades de les administracions públiques. D'aquesta manera, podran contrastar notícies i arribar a conclusions personals basades en dades objectives i documents oficials. A més a més, aquesta empenta ciutadana a utilitzar la informació de tothom impulsa les administracions públiques a ser més conscients del gran valor de la informació que tenen en el seu poder i a fer-ne un ús més social i comunitari.

L'entrada en vigor de les lleis de transparència està produint un **canvi cultural** lent, però continu i imparabile, en la cultura administrativa, tradicionalment opaca. El fet que hi hagi periodistes que sistemàticament preguntin sobre els viatges a l'estranger dels alts càrrecs de la Generalitat o investigadors que periòdicament demanin dades sobre les **sol·licituds de dret d'accés a la informació pública**, ha contribuït significativament a la publicació en obert d'aquesta informació al **portal de dades obertes de la Generalitat de Catalunya**. Podeu veure aquestes dades en [aquest enllaç](#).

La implicació de la ciutadania en allò públic també implica exercir el seu dret d'accés i recordar a les administracions públiques que la informació pública pertany a tothom i que cada vegada més l'ús que se'n pot arribar a fer és molt superior al tradicionalment formalista.

El passat 28 de setembre es va celebrar el Dia Internacional del **Dret d'Accés a la Informació** proclamat per la UNESCO l'any 2015. Aquesta commemoració vol sensibilitzar la ciutadania i les autoritats públiques i donar-los a conèixer aquest dret. La importància del coneixement del dret a saber està vinculat a la possibilitat d'expressar opinions d'una manera informada i de **participar de manera activa en la vida pública** de qualsevol societat democràtica.

Lorena Elvira Ayuso

Cap del Gabinet Tècnic del Departament d'Educació